

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. voorzitter Tweede Kamercommissie Financiën, Mevr. J. Tielen
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Per email: cie.fin@tweedekamer.nl

Datum: 25 mei 2023

Ons kenmerk: 2305-0457

Betreft: Inbreng commissiedebat Staatsdeelnemingen van vakbonden over voortgangsrapportages staatsagent KLM

Blad: 1

Geachte voorzitter Tweede Kamercommissie Financiën,
Geachte Tweede Kamercommissieleden Financiën,

KLM heeft op 18 april jl. het door de overheid en banken beschikbaar gestelde steunpakket beëindigd. Een steunpakket dat bij aanvang van de coronacrisis stabiliteit en zekerheid bood aan KLM. Daarmee werden onder meer de netwerkfunctie van KLM en de werkgelegenheid in de luchtvaartsector in ons land veiliggesteld. De werknemers van KLM en haar vakorganisaties zijn de Nederlandse overheid hiervoor bijzonder erkentelijk. Op 1 juni staat het debat Staatsdeelnemingen gepland en staat de 4^e en mogelijk 5^e rapportage van de staatsagent bij KLM geagendeerd. Wij voelen ons gezien de recente rapportages genoodzaakt om u van feitelijke informatie te voorzien over hoe de arbeidsvoorwaardelijke bijdrage bij KLM tot stand is gekomen, hoe de VN-organisatie ILO daarover heeft geoordeeld en op welke wijze de rapportages van de staatsagent de werkelijkheid geweld aan doen.

KLM blijkt een uiterst veerkrachtig bedrijf. Nadat KLM reeds 6.500 medewerkers had moeten laten gaan, werd onder lastige omstandigheden door alle overige medewerkers gedurende de coronaperiode de operatie voortgezet. Repatriëring van landgenoten en het vervoer van (medische) goederen werd in een aangepast netwerk door het personeel uitgevoerd. Ook werd spoedig weer geld verdiend. Daardoor heeft KLM slechts een derde van de geboden financiële faciliteit gebruikt en is dit volledig terugbetaald binnen twee jaar, inclusief rente. Nu, na goede resultaten in 2022 en een gezond vooruitzicht, is ook het steunpakket formeel beëindigd. Het bedrijf en haar personeel hebben hun meerwaarde voor Nederland en de Nederlanders zowel tijdens als na corona opnieuw aangetoond. Zonder steun van de overheid was dit niet gelukt.

Wij begrijpen dan ook goed dat de overheidssteun met voorwaarden kwam. Ook het stellen van generieke voorwaarden op het gebied van (arbeids)kosten ten tijde van de coronacrisis is voor een leningverstrekker gebruikelijk. De specifieke arbeidsvoorwaardelijke voorwaarden werden echter, ondanks ons herhaaldelijk en expliciet geuite verzoek tot deelname aan het overleg, opgesteld zonder enige betrokkenheid van de werknemers, vertegenwoordigd door de vakbonden. Er werden specifieke ingrepen in reeds afgesloten en lopende cao's geëist door middel van het opgelegd inleveren van loon volgens een vaste verlagingstaffel op basis van inkomen. Omdat een faillissement van KLM onafwendbaar was als de overheid geen steun zou verlenen, werd het tekenen van de clause onder grote druk bij de KLM-vakbonden afgedwongen. Terwijl juist de bereidheid van de vakbonden en al gemaakte bezuinigingsafspraken tussen personeel en KLM voorafgaand aan de overheidssteun die noodzaak tot afdwingen niet aantoonde noch rechtvaardigden.

Dat deze gang van zaken op gespannen voet staat met internationaal en in Nederland geldend recht is meermaals opgeworpen bij de totstandkoming. In 2022 heeft het Committee on Freedom of Association (CFA) van de International Labour Organization (ILO) in haar rapport dit zonder overleg ingrijpen in cao's dan ook scherp veroordeeld¹. Juristen in Nederland zijn het er unaniem over eens dat de Nederlandse overheid bij het eenzijdig opstellen van die voorwaarden en de inhoud ervan haar boekje te buiten is gegaan. Dit had zo niet gemoeten en mag nooit meer gebeuren.²

De opgelegde voorwaarden om tot 20% van het loon in te leveren, konden dus ook niet in stand blijven. Vakbonden hebben de 'commitment clause' in april 2022 dan ook op basis van internationale verdragen en de economische

¹https://www.ilo.org/GBSessions/GB344/ins/WCMS_839951/lang--en/index.htm

² Zie ook brief van gezamenlijk KLM-vakbonden 'Staatssteun KLM' 22 april 2022

situatie collectief opgezegd. Wij constateren dat de staatsagent bij KLM in zijn rapportages geen enkele rekenschap geeft van de onrechtmatigheid en onhoudbaarheid van deze voorwaarden. Zowel de rapportages als de reacties hierop vanuit de overheid en in de media houden ten onrechte het beeld in de lucht dat de voorwaarden nog zouden bestaan en nagekomen moeten worden.

Al vaker is door ons geconstateerd dat de rapportages van de staatsagent onjuistheden en persoonlijke meningen bevatten die niet thuishoren in een feitelijke voortgangsrapportage. Dit veroorzaakt ten onrechte (reputatie)schade aan KLM en haar personeel. In reactie op de derde rapportage van de staatsagent hebben wij in een gezamenlijke brief (d.d. 26 januari 2022, zie bijlage) aan het ministerie van Financiën³ hier voorbeelden van gegeven. Getuige de vierde rapportage is er tot onze spijt geen enkele rekenschap gegeven van onze geuite zorgen.

Binnenkort komt de staatsagent met een vijfde, afsluitende rapportage, waarin ook het steunpakket wordt geëvalueerd. Naar verwachting wordt dit rapport op 1 juni a.s. in het debat Staatsdeelnemingen in uw commissie geagendeerd. Wij hopen dat u deze brief en bijlagen kunt betrekken bij uw voorbereiding op het debat over de rapportages van de staatsagent bij KLM. Concreet vragen wij de Tweede Kamer om:

1. deze brief te betrekken bij het commissiedebat Staatsdeelnemingen d.d. 1 juni 2023;
2. uit te spreken dat Nederland internationaal vastgelegde werknemersrechten dient te erkennen, en het kabinet op te roepen om de ILO-uitspraak na te leven en diens gevolge te onderschrijven dat eenzijdig opgelegde loonoffers hiermee niet in overeenstemming zijn;
3. met inachtneming van het bovenstaande de minister te vragen de staatsagent dringend te verzoeken in zijn 5^e en laatste rapportage erkenning te geven van de uitspraak van de ILO;
4. het kabinet op te roepen de staatsagent te verplichten zich aan zijn opdracht te houden en daarom alleen een feitelijke voortgangsrapportage op te stellen zonder persoonlijke meningen, observaties en aanbevelingen;
5. het kabinet op te roepen de bezwaren ten aanzien van de rapportages van de staatsagent, zoals verwoord in onze brief "Zorgen KLM vakbonden over invulling rapportage staatsagent KLM" (d.d. 26 januari 2022), over te nemen.

In de bijlage vindt u een feitelijke toelichting en onderbouwing van onze oproep. Eveneens is ook de eerdere correspondentie met de overheid gedeeld. Mocht u naar aanleiding van deze brief vragen hebben, dan vernemen we dit graag.

Hoogachtend,

M. Rademaker
voorzitter Vereniging van KLM Professionals (VKP)

C.T.R. Verhagen
voorzitter Vereniging Nederlandse Verkeersvliegers (VNV)

F.R. Castelein
voorzitter De Unie

C. van Elswijk
voorzitter Vereniging Nederlands Cabinepersoneel (VNC)

R.J. Swankhuizen
voorzitter Nederlandse Vereniging voor Luchtvaart Technici (NVLT)

Kopie aan Ministerie van Financiën, t.a.v. thesaurier-generaal de heer drs. A.C.C. Rebergen

³ Brief 'Arbeidsvoorwaardelijke bijdrage', 9 juni 2022